

Posudok oponenta habilitačnej práce

Ing. Matúša Kubáka, PhD.

**Analytický pohľad na rozhodovanie sa ekonomického
agenta v podmienkach neúplnej informácie
s využitím experimentálnej ekonómie**

Oponent: prof. Mgr. Peter Štarchoň, PhD.

Pracovisko: Fakulta managementu, Univerzita Komenského v Bratislave

V zmysle uznesenia Vedeckej rady Fakulty manažmentu Prešovskej univerzity v Prešove som bol predsedom vedeckej rady prof. Ing. Róbertom Štefkom, PhD. poverený vypracovať oponentský posudok habilitačnej práce Ing. Matúša Kubáka, PhD. Posudzovanie habilitačnej práce doručenej 20. augusta 2020 je orientované tak na celkové zhodnotenie predloženej habilitačnej práce, ako aj na zhodnotenie naplnenia jej stanoveného cieľa, adekvátnosti použitých vedeckých metód a dosiahnutých prínosov. V danom kontexte, ako aj vzhľadom na ostatné predpísané dokumenty a ďalšie podklady, je možné uviesť nasledujúce skutočnosti:

Autorom zvolenú problematiku habilitačnej práce je možné v zmysle jej explicitne citeľných prínosov v kontexte jej názvu, ako aj v kontexte jej uplatnenia v rámci pedagogického procesu, považovať za aktuálnu a v našich domácich podmienkach taktiež za pôvodnú. Habilitant sa venuje problematike, ktorá je aktuálna z teoretického, ako aj praktického hľadiska, a to analýzou rozhodovania sa ekonomických agentov za neurčitosti, resp. pri neúplnej informácii. Autor práce ponúka pomerne vyčerpávajúci pohľad na rozhodovanie ľudí vo vopred nadefinovaných rozhodovacích úlohách. Práca sa primárne zameriava na rodové rozdiely v rozhodovaní a na rozdiely medzi individuálnymi a skupinovými rozhodnutiami.

Z hľadiska formálnej stránky je možné uviesť, že celkový rozsah práce je 176 strán, pričom obsahuje 54 obrázkov, resp. grafov a 38 tabuliek. Zoznam použitej literatúry tvorí 175 relevantne a konzistentne vybraných zdrojov. Rozsah a štruktúra práce sú vyvážené, práca je logicky členená, taktiež jazyková a stylistická úprava sú na dobrej úrovni. Zo štruktúrneho hľadiska sa práca vecne skladá z troch častí. V prvej časti autor vymedzuje miesto experimentálnej, resp. behaviorálnej ekonómie v systéme ekonomických vied, opisuje historické aspekty vzniku behaviorálnej ekonómie a predstavuje nositeľov myšlienky experimentálnej ekonómie ako samostatnej vednej disciplíny. V druhej a tretej časti habilitačnej práce nachádzame výsledky pôvodného, originálneho primárneho výskumu autora práce. Možno konštatovať, že druhá a tretia časť nie sú monotematickými časťami a v každej z uvedených častí sa autor

práce venuje rozličným aspektom rozhodovania sa. Obe časti, druhá aj tretia, ale využívajú pre získavanie primárnych údajov ekonomický experiment. Získané údaje autor práce spracováva rigoróznym spôsobom s využitím kvantitatívnych analytických techník.

Je zrejmé, že autor habilitačnej práce sa výskumnému problému venuje dlhodobo, o čom svedčia aj publikačné výstupy autora práce. Jeho osobná angažovanosť na spracovaní skúmanej problematiky je evidentne podporená jeho dlhoročnými skúsenosťami, priamo reflektuje jeho doterajšiu profesijnú orientáciu, vedeckú profiláciu i publikačnú činnosť a pedagogické zameranie. Autor pri spracovaní habilitačnej práce využil zodpovedajúce vedecké metódy, z tradičných vedeckých metód kládol akcent na kombináciu analyticko-syntetického prístupu. Oceniť je možné taktiež skutočnosť, že výskum, resp. jeho výsledky prezentované v habilitačnej práci sú využiteľné v teoretickej rovine v akademickej sfére, ako aj praktickej rovine v decíznej sfére.

Prvá časť habilitačnej práce je úvodom do behaviorálnej a experimentálnej ekonómie, kde nachádzame historický vývoj zmienených poddisciplín ekonómie. Nachádzame tu zmienky o prácach Daniela Kahnemana a Amosa Tverskeho, Richarda H. Thaler, Tibora de Scitovskeho, Herberta Simona, Johna Nasha, Johna von Neumanna, Oskara Morgensterna a pod. Očakávané by mohlo byť aj širšie využitie aktuálnejších prác Colina F. Camerera et al. v zmysle prehľadu metód behaviorálnej ekonómie. V tejto časti práce nachádzame aj charakteristiku emočných a kognitívnych odchýlok od racionality, s ktorými autor práce neskôr pracuje aj v druhej a tretej časti práce.

V druhej časti habilitačnej práce sú prezentované štyri ekonomické experimenty a dosiahnuté výsledky, pričom sa experimentu zúčastnilo 332 subjektov (kritériá ich výberu síce explicitne nie sú uvádzané, implicitne sú však pochopiteľné). Experimenty využité v druhej časti habilitačnej práce sú: experiment s lotériou, experiment s časovými preferenciami, hra diktátor a experiment s verejným statkom. Pri každom z uvedených experimentov je ponúknutý súčasný stav riešenej problematiky, taktiež teoretické východiská experimentov, resp. sú ponúknuté predpokladané behaviorálne stratégie – ekvilibriá. Autor práce ponúka pomerne vyčerpávajúcu analýzu získaných údajov, ktorá je zameraná na rodové rozdiely v rozhodovaní sa subjektov experimentu, ako aj rozdiely medzi individuálnym a skupinovým rozhodovaním. Z analytických metód je využitá komparácia, indukčná štatistika, lineárna regresná analýza a binárna logistická regresia. Analýza je tiež zameraná na vzájomný vplyv výsledkov toho ktorého experimentu na ostatné experimenty. Z výsledkov experimentov je zrejmé, že subjekty experimentov sa odchyľujú od predpokladaných behaviorálnych stratégií, a že v rozhodovacom procese existujú rodové rozdiely, ako aj rozdiely medzi individuálnymi a skupinovými rozhodnutiami.

V tretej časti habilitačnej práce nachádzame dva ekonomické experimenty zamerané na korupciu. Prvý z experimentov pracuje so vzorkou 210 respondentov, druhý so vzorkou 180 respondentov. Výsledky experimentov sú konfrontované so sociálnymi

normami a očakávaniami subjektov experimentov v kontexte korupcie. Aj v tejto časti habilitačnej práce je analýza zameraná na rodové rozdiely v rozhodnutiach subjektov experimentov. Výsledky experimentov indikujú existenciu rodových rozdielov v rozhodovaní sa subjektov experimentu v závislosti od pohlavia, ako aj od percepcie sociálnych noriem viazaných ku korupcii. Analytickými nástrojmi využitými v tretej časti habilitačnej práce sú komparácia, korešpondenčná analýza, logistická regresia a probit model.

Metódy zberu a analýzy údajov boli využité adekvátne a v súlade s vytýčenými cieľmi habilitačnej práce. Napriek miestami citeľnej fragmentácii spracovania parciálnych tém, resp. častí habilitačnej práce vo vzťahu k jej názvu, jej celkové spracovanie v širšom kontexte je konzistentné a prínosné. Výsledky práce prinášajú reflexiu súčasného stavu poznania v teoretickej i aplikačnej rovine, praktickým konzekvenciám však mohol byť zo strany autora habilitačnej práce venovaný väčší priestor, taktiež aj potenciálnemu kritickému pohľadu na súčasné využívanie experimentálnej ekonómie, či limitom realizovaných experimentov (ako nástroja behaviorálnej ekonómie prepájajúcej ekonomickú prax s experimentálnym výskumom). Avšak aj napriek týmto menším výhradám, resp. poznámkam je možné jednoznačne konštatovať splnenie cieľov a požiadaviek kladených na habilitačnú prácu, taktiež aj naplnenie podmienok získania vedecko-pedagogického titulu docent v súčasnosti platných na Fakulte manažmentu Prešovskej univerzity v Prešove habilitantom. O tom, že je habilitačná práca svojim spracovaním pôvodná, svedčí aj výsledok kontroly originality. Podľa Protokolu o kontrole originality CRZP bola zhoda s inými prácami 2,53 %.

Do rozpravy navrhujem nasledujúce otázky:

1. Ktoré zo záverov prezentovaných v habilitačnej práci považujete za kľúčové a najvýznamnejšie a kde zároveň vidíte najväčšie prínosy realizovaného primárneho výskumu?
2. Identifikujte najvýraznejšie rodové rozdiely v prípade experimentov realizovaných v druhej časti habilitačnej práce, ako aj ich dôvody.
3. Pri ktorom z experimentov realizovaných v druhej časti habilitačnej práce pozorujete najvýraznejšie individuálne vs. skupinové rozdiely? Existujú potenciálne vysvetlenia tohto javu?
4. V kontexte realizovaných experimentov s korupciou identifikujte relevantné prínosy pre ekonomickú prax, resp. decíznú sféru s akcentom na súčasné slovenské reálie.

Záverečné stanovisko

Ing. Matúš Kubák, PhD. prostredníctvom posudzovanej habilitačnej práce preukázal svoju vedecko-odbornú profiláciu a vyzretosť, komplexnú znalosť teoretických fundamentov a schopnosti formulovania záverov. Jeho habilitačná práca prináša pôvodné poznatky a zaujímavé výsledky realizovaných experimentov v kontexte skúmanej problematiky. Habilitačná práca je originálna, vedecky hodnotne spracovaná s identifikovateľným vlastným prínosom tak v teoretickej, ako i praktickej oblasti. Práca ako celok spĺňa stanovené požiadavky po formálnej i odbornej a vedeckej stránke, pričom reflektuje výsledky autora habilitačnej práce dosiahnuté v jeho doterajšom vedeckom i pedagogickom pôsobení. V zmysle skutočností uvádzaných v posudku

odporúčam,

aby po úspešnom habilitačnom konaní bol

Ing. Matúšovi Kubákovi, PhD. udelený vedecko-pedagogický titul

d o c e n t

v odbore habilitačného konania Manažment,

priradeného k študijnému odboru Ekológia a manažment.

22. september 2020

Peter Štarchoň